

УДК 352.93

Медведчук Оксана Валеріївна,старший викладач кафедри публічного адміністрування
Міжрегіональної академії управління персоналом, м. Київ

СУТНІСТЬ І ТИПОЛОГІЯ САМОРЕГУЛЮВАННЯ

У статті розглянуто основні підходи до сутності та типології саморегулювання підприємницької й професійної діяльності. Визначено, що на сьогодні в Україні формується національна модель саморегулювання в рамках сучасних світових моделей, до яких відносяться делеговане, добровільне та змішане саморегулювання. Запропоновано нову декомпозицію загальних підходів до розвитку саморегулювання в залежності від ступеню втручання держави шляхом його розподілу на стихійне та регламентоване. Рекомендовано не обмежувати право саморегулювних організацій на вибір організаційно-правової форми та не встановлювати єдину модель саморегулювання для всіх ринків. Визнано необхідність подальшого теоретико-методологічного дослідження взаємозв'язку державного регулювання та саморегулювання підприємницької та професійної діяльності.

Ключові слова: саморегулювання, саморегулювні організації, підприємницька діяльність, професійна діяльність, стихійне саморегулювання, регламентоване саморегулювання.

Постановка проблеми. На сьогодні основні передумови успішного розвитку країни обумовлені сучасними напрямками реформування державного управління, що спрямовані на перерозподіл функціональних повноважень між центральними органами влади та інститутами громадянського суспільства як ключовим елементом у відносинах держави та громадянина. З аналізу зарубіжного досвіду слідує, що, окрім актів, прийнятих державними органами, управління здійснюється також відповідними саморегулювними організаціями, які розробляють власні стандарти, правила, умови здійснення діяльності та виконують цілий спектр переданих державою функцій. Досить часто саморегулювання порівнюють з ринковим інститутом, який дозволить у майбутньому оптимізувати контрольні-наглядові функції державного управління.

На сучасному етапі назріла нагальна необхідність наукового вивчення механізмів саморегулювання та їх імплементації в систему управління підприємницькою та професійною діяльністю за ініціативи фахового співтовариства. Дана гіпотеза ґрунтується на переході від державного регулювання економіки до саморегулювання в особі об'єднань професіоналів

та суб'єктів господарювання. Слід відзначити, що система саморегулювання є досить витратною, проте сприяє очищенню ринку від недобросовісних компаній. Створені на сьогодні механізми саморегулювання в окремих галузях в Україні, безумовно, покращують систему публічного управління, що сприяє більш активному формуванню громадянських об'єднань та їх залученню до регулювання соціальних процесів, послаблюючи державний патерналізм.

Слушно, що саморегулювання являє собою одну з прогресивних загальносвітових тенденцій, саме тому доцільно з'ясувати питання щодо його сутності та типології для знаходження оптимальних рішень зі створення досконалої системи управління виробничими відносинами та суспільними процесами в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В умовах сьогодення зростає необхідність удосконалення системи регулювання підприємницької й професійної діяльності за рахунок посилення інституційної спроможності саморегулювальних організацій та формування ефективного законодавчого підґрунтя для їх розвитку.

Процеси реформування в Україні актуалізували проблематику саморегулювання підприємницької й професійної діяльності. Так, О. Говорун [4], О. Гончаренко [5], В. Кочин [6] та Н. Філатова [18] намагалися обґрунтувати концепції саморегулювання виходячи з позиції теорії права та з точки зору економічної науки. Концептуальні підходи до саморегулювання у будівництві вивчали О. Галінський, Н. Вакуленко, І. Вахович, Т. Жмуденко [3] та Т. Сердюк [14].

Сучасні механізми вдосконалення та розвитку професійного саморегулювання розглядають вітчизняні вчені, зокрема Ю. Полозов, Т. Чернецова [12], Ю. Суркова [16]. Варто відзначити напрацювання в даній галузі О. Непомнящого [11], який у своїх наукових працях розглядає питання сутності та значення механізмів професійного саморегулювання в розвитку системи технічного забезпечення у будівництві. Дослідник зазначає, що відмінною особливістю сучасних систем технічного регулювання економічно

розвинених держав є широке застосування механізмів саморегулювання, що істотно впливають на державне управління.

Однак досвід впровадження механізмів саморегулювання в Україні свідчить про недостатню обізнаність в даній тематиці, саме тому залишається відкритим питанням стосовно визначення сутності та типології саморегулювання, а означене дослідження вважається актуальним та вимагає подальших теоретико-методологічних розвідок.

Мета статті полягає у проведенні дослідження сучасної системи саморегулювання, визначенні сутності та типології організацій саморегулювання для формування шляхів оптимізації цієї діяльності.

Виклад основного матеріалу. В умовах глобалізації зростає необхідність ідентифікації саморегулювальних організацій за їх ключовими ознаками, а не за назвою чи наявністю офіційного статусу. Саме тому варто зупинитись на передумовах запровадження, сутності та типології саморегулювання підприємницької й професійної діяльності.

Саморегулювання сприймається як інститут, в рамках якого групою агентів створюються, адаптуються і змінюються легітимні (такі, що не суперечать формальним, встановленими державою) правила, які регулюють діяльність цих агентів, а об'єкти контролю мають можливість легітимно керувати поведінкою контролера (регулятора) [7, с. 9]. Таким чином, метою організацій саморегулювання є отримання конкурентних переваг на ринку шляхом забезпечення сумлінного здійснення підприємницької або професійної діяльності їх членами, а також встановлення і підтримання більш високих стандартів, ніж встановлені законодавством. Саморегулювання передбачає добровільний контроль організацій за поведінкою бізнесу в певних сферах, заснований не тільки на силі закону, а й на правилах, встановлених самим діловим співтовариством [1, с. 18]. При цьому саморегулювання – це не просто форма об'єднання суб'єктів ринку, але й інструмент взаємодії держави і ринку.

Поштовхом до поживлення діяльності СРО в нові часи послугувала спочатку економічна криза 30-х рр. ХХ ст., а згодом – криза 1974–1975 рр.,

подолання негативних наслідків яких за теорією неокорпоративізму вбачалось за можливе лише шляхом утворення партнерств і союзів між учасниками різних секторів ринку і владними регуляторними органами. Одним із найбільш ефективних способів поєднання цих суб'єктів виявилось делегування об'єднанням учасників підприємницької чи професійної діяльності публічно-управлінських повноважень.

Учені наводять наступні функції саморегулювання, що дозволяють відрізнити організації саморегулювання від інших об'єднань бізнесу [7, с. 15]:

- встановлення і/або адаптація правил і стандартів ведення членами СРО господарської чи професійної діяльності;
- встановлення санкцій за порушення встановлених правил/стандартів та здійснення контролю за їх дотриманням;
- розробка і реалізація процедури позасудового вирішення спорів між членами організації, а також організацією та її членами;
- розгляд скарг на діяльність членів організації (на порушення ними правил організації);
- позасудове вирішення спорів (насамперед споживачів) з членами організації.

Таким чином, ефективне саморегулювання передбачає:

- наявність професійного кодексу (стандартів ведення бізнесу), розробленого учасниками ринку самостійно;
- наявність механізмів забезпечення дотримання (enforcement) таких кодексів та моніторинг учасників, санкції за порушення правил;
- наявність ефективної системи вирішення спорів [2, с. 29].

Українські дослідники В. Карпук, К. Ляпіна, В. Мойсик та А. Шевченко [9] розглядають саморегулювання як наявність в системі управління ознак, що відповідають критеріям фахової відповідності та які дозволяють встановлювати і підтримувати бажаний режим функціонування системи у співпраці з органами державної влади та іншими зацікавленими сторонами [Там само]. Науковці визначають професійне самоврядування як таке, що являє собою гарантоване

державою право та реальну здатність певної професійної групи мати власне самоврядне фахове об'єднання та здійснювати делеговані повноваження в межах визначених законодавством [9]. Тим часом вони переконані в тому, що досконала модель саморегулювання дозволить усунути недоліки традиційних підходів до державного регулювання та підвищити здатність суб'єктів ринку до вдосконалення стандартів підприємницької та професійної діяльності, якості робіт і послуг.

Розуміючи під саморегулюванням діяльність неурядових організацій, яка спрямована на автономне прийняття добровільних правил поведінки та здійснення контролю за їх дотриманням з боку членів таких організацій, і визначаючи саморегулювальні організації як такі, що здійснюють внутрішньоорганізаційне регулювання діяльності своїх членів шляхом встановлення певних правил підприємницької (професійної) діяльності, забезпечують контроль за їх дотриманням, розгляд скарг і врегулювання спорів, не можна оминати увагою розмаїття форм і концепцій саморегулювання, що склалися у світі. При цьому типологія саморегулювання здійснюється за безліччю ознак: способом створення, предметом регулювання, організаційно-правовою формою, добровільністю чи обов'язковістю членства, критерієм поіменування у законодавстві, засобами й інструментами саморегулювання, ступенем охоплення ринку, видами функцій, регулювання яких здійснюється, територіальним охопленням тощо.

Найбільш поширеним є розрізнення саморегулювальних організацій і виділення видів (моделей, типів) саморегулювання, які пов'язані з компетенцією саморегулювальних організацій і формулою їх взаємодії з державою.

Д. Блек, на прикладі досвіду Великобританії, виділяє чотири види саморегулювання [19, с. 27]:

1. Mandated self-regulation (мандатне саморегулювання), коли група осіб, професіоналів, підприємців на вимогу органів влади приймає і виконує правила поведінки в межах, встановлених державою. Прикладом такого виду саморегулювання є правове регулювання ринку фінансових послуг у Великобританії.

2. Sanctioned self-regulation (санкціоноване саморегулювання), яке означає ситуацію, коли об'єднання фахівців саме приймає правила, що регулюють їх діяльність, однак ці правила підлягають схваленню з боку влади. Наприклад, у Великобританії була розроблена схема схвалення кодексів саморегулювання (Consumer Codes Approval Scheme).

3. Coerced self-regulation (примусове саморегулювання). У даному випадку об'єднання учасники ринку має право саме прийняти правила, однак під загрозою того, що уряд, у разі неприйняття таких правил, введе державне регулювання. Як приклад можна навести ситуацію, що склалася у Великобританії після публікації Міністерством внутрішніх справ доповіді про роботу Ради преси (Press Council). У червні 1990 р. був запропонований наступний варіант: асоціація видавництва приймає Кодекс поведінки і їй дається вісімнадцять місяців, щоб довести свою ефективність. В іншому разі буде введено пряме державне регулювання.

4. Voluntary self-regulation (добровільне саморегулювання). У цьому випадку немає прямого чи непрямого втручання держави у діяльність саморегулювальних організацій. До добровільного саморегулювання можна віднести об'єднання осіб однієї професії, створювані добровільно з власної ініціативи.

Науковець Ю. Тихомиров пропонує використовувати термін «асоціативне саморегулювання», яке є п'ятою формою саморегулювання і, очевидно, позначає діяльність юридичних осіб, створених у формі асоціацій, які розробляють кодекси поведінки для своїх членів [17]. Однак дослідження загальних підходів до саморегулювання, які реалізуються в різних країнах, свідчить, що зазвичай виділяють три основні моделі саморегулювання: делеговане, добровільне та змішане [10, с. 7].

Делеговане саморегулювання характерне для ситуації, коли організації професійного самоврядування утворюються як юридичні особи публічного права з делегуванням їм низки державницьких функцій по упорядкуванню галузі чи виду діяльності. При цьому встановлюються більш жорсткі вимоги

(правила поведінки), визначаються повноваження щодо контролю суб'єктів та санкції у разі недотримання визначених саморегулювальною організацією та державою вимог.

При добровільному саморегулюванні громадські об'єднання ініціативно створюються представниками відповідної професії або виду діяльності, встановлюють високі стандарти якості робіт та забезпечують їх дотримання їхніми членами. За словами В. Махінчука, метою такого саморегулювання є досягнення конкурентних переваг завдяки демонстрації відповідності більш високим стандартам, іншими словами – позитивного впливу участі у саморегулювній організації на ділову репутацію. Роль держави у цьому випадку обмежується антимонопольним регулюванням [8, с. 180].

Змішане саморегулювання об'єднує дві описані вище моделі. За цією моделлю некомерційні організації, які утворюються у добровільному порядку суб'єктами певного виду господарської діяльності або професії, у разі відповідності законодавчо встановленим вимогам отримують від держави повноваження з виконання традиційно належних лише їх регуляторних функцій (перш за все – допуску до виконання робіт та відсторонення від їх здійснення).

Добровільне саморегулювання не потребує додаткового державного регулювання, тобто встановлення порядку утворення, процедури набуття статусу, іншого додаткового контролю з боку держави. Такі організації в Україні, наприклад, утворюються та діють відповідно до Закону України «Про громадські об'єднання» або Господарського кодексу України. Для їх утворення достатнім є здійснення лише їх державної реєстрації. Тому, зазвичай, організації, створені представниками професії або виду діяльності, що самостійно встановлюють високі стандарти якості робіт і забезпечують їх дотримання своїми членами без втручання держави, не отримують спеціального статусу саморегулювальних організацій. Натомість у разі покладання законом або делегування за встановленою процедурою саморегулювальним організаціям владно-управлінських функцій держави, дані організації набувають спеціального статусу у встановлений законодавством спосіб:

включаються до реєстру саморегульвних організацій, отримують відповідне рішення уповноваженого органу тощо.

З визначенням моделей саморегулювання пов'язано питання визначення місця організацій саморегулювання серед юридичних осіб приватного та публічного права, у зв'язку з чим в залежності від способу утворення їх можна розділити на організації професійного саморегулювання та саморегульвні організації [6, с. 6; 10, с. 5].

Організації професійного саморегулювання визначаються як юридичні особи публічного права, що створюються в силу прямої вказівки про їх утворення у законі та з наданням їм законом владних повноважень у відповідній сфері. Вони створюються самою державою, внаслідок розпорядчого акту державного органу. Створюючи організації професійного саморегулювання, держава наділяє їх владними повноваженнями щодо організації роботи у професії і контролю за діяльністю членів «цеху». Членство в організації професійного саморегулювання є, зазвичай, обов'язковим, а на ринку може існувати лише одна організація професійного самоврядування.

Саморегульвні організації створюються за моделлю громадських організацій, і, на відміну від організацій професійного самоврядування, заснуються з ініціативи суб'єктів приватного права на принципах добровільності та членства. Мета їхнього створення полягає в:

- забезпеченні високого професійного рівня діяльності учасників ринку;
- представництві учасників саморегульвної організації та захисті їх професійних інтересів;
- професійній підготовці та підвищенні кваліфікації фахівців – членів саморегульвної організації;
- розробленні та контролю за дотриманням правил та стандартів поведінки членами саморегульвної організації, етичних норм у їх взаєминах з клієнтами та інших документів, передбачених законодавством, тощо.

У певних галузях чи за видами діяльності саморегульвні організації можуть наділятися ще й окремими делегованими повноваженнями, наприклад, у сфері

розробки ліцензійних умов і контролю за їх дотриманням; професійної атестації фахівців; контролю якості продукції; дотримання умов добросовісної конкуренції на ринку. Але навіть у випадку закріплення за саморегулювальною організацією виконання окремих делегованих держаних функцій вона, відповідно до вітчизняного законодавства, не перетворюється на юридичну особу публічного права, оскільки засновується не за рішенням держави (в особі органу її влади чи органу місцевого самоврядування), набуття членства у ній належить до сфери власних вольових рішень самих осіб приватного права, і такий факт не впливає на можливість заняття відповідною професією її суб'єктами та їхній допуск на ринок.

В. Слюсаревський критично висловлюється щодо можливості саморегулювних організацій виконувати делеговані державою повноваження в силу добровільного членства в такій організації та, відповідно, непоширення її правил і стандартів на суб'єктів ринку, які не бажають і, головне, мають право не вступати до саморегулювних організацій, та вважає, що обрання правової форми громадської організації (асоціації, добровільного об'єднання осіб) для створення і діяльності структур професійного самоврядування не дозволить останнім вирішувати завдання, для яких вони власне і створюються [15]. Однак оскільки українським законодавством розподіл осіб приватного і публічного права здійснюється виключно на підставі способу їх утворення, проблема визначення місця саморегулювних організацій серед юридичних осіб потребує додаткового вивчення та наукового обґрунтування.

Пріоритетним напрямком щодо розвитку системи саморегулювання в українській державі є розподіл саморегулювних організацій за добровільністю чи обов'язковістю членства в них. Поділяючи саморегулювання на два види: добровільне (учасники певного ринку добровільно вступають до певної саморегулювальної організації та виходять із неї) та обов'язкове (у разі делегованого саморегулювання всі учасники ринку обов'язково мають бути членами саморегулювальної організації), слід зазначити, що відповідно до Концепції реформування інституту саморегулювання в Україні [13], членство в саморегулювних організаціях за загальним правилом є добровільним, якщо інше

не передбачено спеціальними законами. При цьому встановленням законом обов'язковості членства повинно бути обґрунтованим, зокрема:

– обов'язковість членства всіх суб'єктів господарської та/або професійної діяльності в саморегулювній організації може встановлюватися законами у разі покладення на таку організацію законом функцій з регулювання господарської або професійної діяльності;

– суб'єкт господарської та/або професійної діяльності може бути також зобов'язаний законом вступити до однієї із саморегулювних організацій у разі, коли законом передбачена можливість делегування у порядку, визначеному законом, таким організаціям функцій органу державної влади [13, с. 8].

О. Гончаренко, вивчаючи види саморегулювання господарської діяльності, класифікує саморегулювання в залежності від засобів регулювання господарської діяльності та поділяє його на [5, с. 69]:

– договірне – суб'єкти застосовують засоби, підставою для яких є договір (угода):

а) господарські договори (основний договір, арбітражні угоди як віддільні від господарського договору угоди; угоди про вибір права, якими визначається застосовний до конкретного договору правопорядок);

б) звичаї ділового обороту (торгівлі) – на основі угоди про вибір права або принципів міжнародного приватного права;

в) стандартні правила, етичні кодекси здійснення певних видів економічної діяльності;

г) інші узгоджені дії суб'єктів на основі договору;

– корпоративне – застосовуються засоби на підставі корпоративних актів (правила етичної поведінки представників корпорацій, кодекси корпоративної етики);

– інституційне (організаційне регулювання) – створюються саморегулювні організації, які можуть розробляти певні правила поведінки в окремих видах економічної діяльності, окрім того, здійснювати контроль за їх виконанням, забезпечувати допомогу суб'єктам саморегулювання та їх захист.

У загальному вигляді типологія саморегулювання підприємницької та професійної діяльності представлена на рисунку.

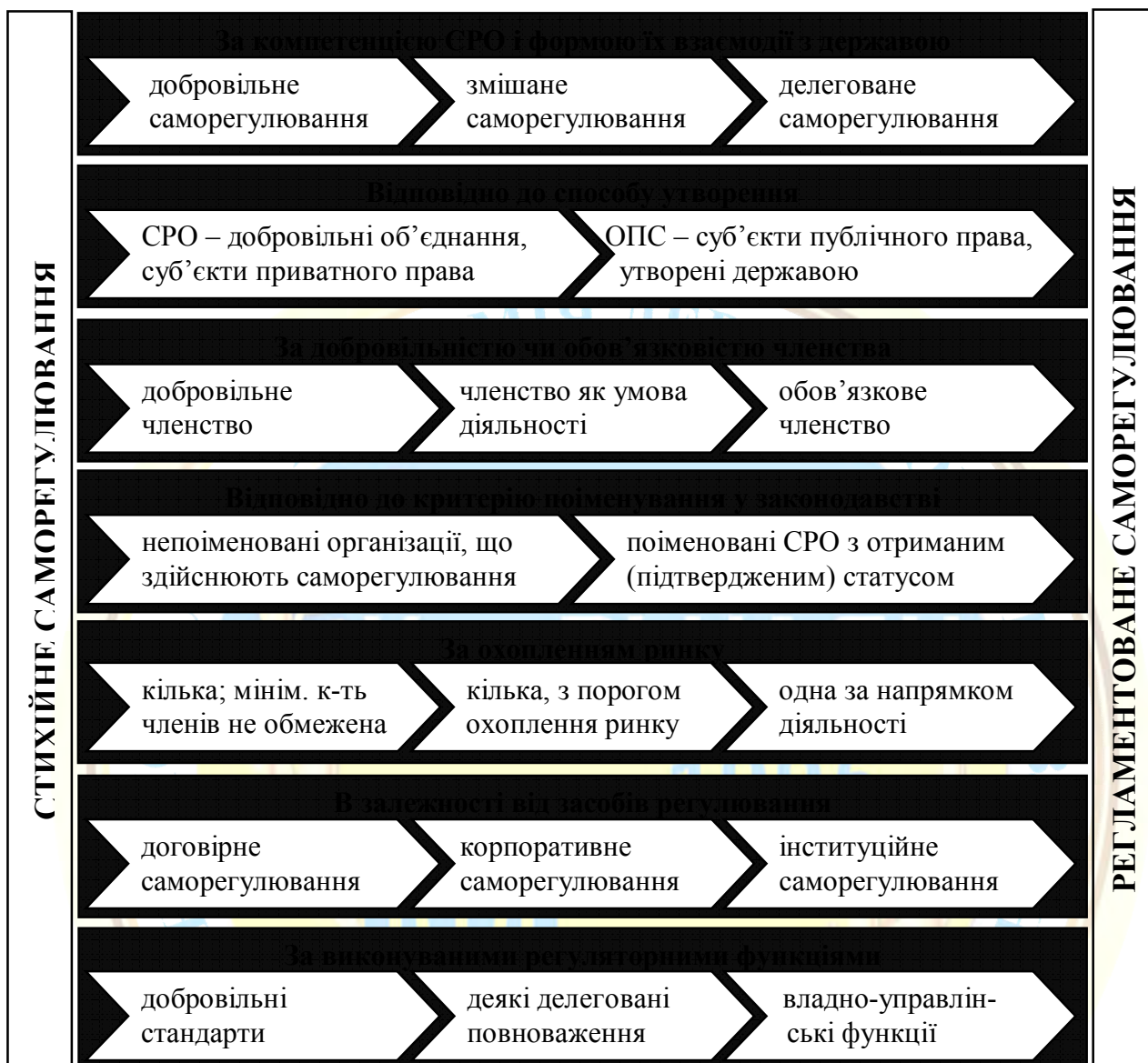

Рисунок. Типологія саморегулювання підприємницької та професійної діяльності

Проведене дослідження за сукупністю ознак дозволяє виокремити два загальні підходи до розвитку саморегулювання підприємницької і професійної діяльності в залежності від ступеню втручання держави:

– *стихийне саморегулювання*, коли професійні чи господарські об'єднання, засновані на добровільному членстві, встановлюють власні правила діяльності й забезпечують їх дотримання своїми членами, подекуди навіть не

отримуючи статусу СРО, а держава спеціально не регулює їх діяльність як організацій саморегулювання;

– *регламентоване саморегулювання*, крайнім виявом якого є створення державою організацій саморегулювання як суб'єктів публічного права із визначеними законом владно-управлінськими функціями, з обов'язковим членством та, в багатьох випадках, одним за напрямком. В такому разі держава встановлює додаткове регулювання діяльності таких організацій, визначаючи законом їх права і обов'язки, порядок утворення, діяльності і прийняття рішень, та здійснює контроль за їх діяльністю. При цьому організація саморегулювання виступає як суб'єкт адміністративного права і має діяти як орган публічного управління: в межах і в спосіб, визначений законом.

Таким чином очевидно, що сучасна вітчизняна система саморегулювання має значну кількість недоліків при застосуванні традиційних підходів державного регулювання, командних та контрольних методів управління, їх однакового поширення на організації саморегулювання без врахування наявності чи відсутності в них делегованих чи визначених законом владно-управлінських функцій. Однак на сьогодні є можливість вдосконалити теоретико-методологічні та практичні засади системи державного управління шляхом застосування розроблених пропозицій, які спрямовані на декомпозицію загальних підходів до розвитку саморегулювання в залежності від ступеню втручання держави шляхом його розподілу на стихійне та регламентоване.

Висновки. Під час проведення наукового дослідження розглянуто сутність та типологію саморегулювання в Україні. Виходячи з національних особливостей системи державного управління та права, історичних традицій, ступеню розвитку відповідних ринків, інституційної спроможності організацій саморегулювання, готовності влади до роздержавлення управління тощо, формується власна модель саморегулювання підприємницької й професійної діяльності.

В цілому експерти виокремлюють три основні моделі саморегулювання, які безпосередньо пов'язані з компетенцією саморегулювальних організацій та їх взаємодією з державою: делеговане, добровільне та змішане. Зазначено, що

кожна з них в конкретних умовах формує відмінну національну систему саморегулювання.

Рекомендовано не обмежувати право саморегулювальних організацій на вибір організаційно-правової форми та не встановлювати єдину модель саморегулювання для всіх ринків. Дане твердження аргументовано тим, що суб'єкти ринку на власний розсуд мають обрати ту модель, яка є для них найбільш прийнятною, а держава – застосовувати необхідні та достатні засоби для законодавчого закріплення такого саморегулювання.

Виявлено та описано два підходи до розвитку саморегулювання в залежності від ступеню державного регулювання:

– *стихийне саморегулювання*, коли професійні чи господарські об'єднання, засновані на добровільному членстві, встановлюють власні правила діяльності й забезпечують їх дотримання, подекуди навіть не отримуючи статусу саморегулювальних організацій, а держава спеціально не регулює їх діяльність як організацій саморегулювання;

– *регламентоване саморегулювання*, за якого держава встановлює додаткове регулювання та контроль діяльності організацій саморегулювання, які виконують спектр владно-управлінських функцій, визначаючи законом їх права і обов'язки, порядок утворення, діяльності, прийняття рішень тощо.

Перспективи подальших досліджень полягають у виявленні різних підходів до розвитку саморегулювання в залежності від ступеню втручання держави, що актуалізує необхідність більш детального теоретико-методологічного дослідження взаємозв'язку державного регулювання та саморегулювання підприємницької й професійної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Бабочкина С. П., Буев В. В. Контексты саморегулирования. Передача государственных функций саморегулируемым организациям / НИСИП. Москва, 2009. С. 17–18.
2. Бордюг Б., Малюгіна К., Татаревський О. Посібник для слухача до курсу «Аналіз регуляторного впливу». 2007. URL: <http://kam-pod.gov.ua/files/Ekonomika/regulyatorka/informaciyni-materialy/Posibnyk-ARV20073.pdf> (дата звернення: 17.06.2018).

3. Галінський О. М., Вакуленко Н. М., Вахович І. В., Жмуденко Т. В. Концептуальні підходи щодо переходу будівельної галузі України на засади саморегулювання. *Будівельне виробництво*. 2010. № 52. С. 11–16.
4. Говорун О. В. Саморегулювання господарської діяльності та її співвідношення з державним регулюванням. *Економічна теорія та право*. 2015. № 1 (20). С. 193–203.
5. Гончаренко О. Види саморегулювання господарської діяльності. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 11. С. 68–72.
6. Кочин В. В. Цивільно-правові відносини участі суб'єктів підприємництва у саморегулювних організаціях: монографія. Київ: НДІ приватного права і підприємництва ім. академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2015. 128 с.
7. Крючкова П., Обыденов А. Издержки и риски саморегулирования. Москва, ИИФ «СПРОС-КонфОП», 2003. С. 15.
8. Махінчук В. М. Приватноправове регулювання підприємницьких відносин в Україні. Київ: Юрінком Інтер, 2013. 320 с.
9. Мойсик В. Р., Ляпіна К. М., Карпук В. Г., Шевченко А. В. Проект Закону України «Про фахові саморегулювні і самоврядні об'єднання» від 10.09.2009 р. № 4841-1. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=36102 (дата звернення: 17.06.2018).
10. Непомнящий О. М. Децентралізація державного регулювання будівельної діяльності: закордонний досвід для України. *Державне будівництво*: електрон. наук. фах. вид. ХарPI НАДУ. 2014. № 1. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2014-1/doc/4/04.pdf> (дата звернення: 17.06.2018).
11. Непомнящий О. Сутність та значення механізмів професійного саморегулювання в розвитку системи технічного забезпечення у будівництві. *Публічне урядування*: вид. ВАДНЗДУ та МАУП. Київ: Вид. дім «Персонал», 2015. № 1. С. 147–154.
12. Полозов Ю. Є., Чернецова Т. Ю. Реформування стандартизації з інформаційних технологій. 2004. № 12. URL: <http://www.techno.edu.ru:16000/db/msg/18628.html> (дата звернення: 17.06.2018).
13. Про схвалення Концепції реформування інституту саморегулювання в Україні: Концепція від 10.05.2018 р. № 308-р / Кабінет Міністрів України. 2018. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/308-2018-%D1%80> (дата звернення: 17.06.2018).
14. Сердюк Т. В. Перспективи впровадження саморегулювання в будівництві. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2011. № 2. С. 149–155. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2011_2_36 (дата звернення: 17.06.2018).
15. Слюсаревський М. Самодіяльне регулювання чи професійне самоврядування? *Зеркало недели. Украина*. № 816. URL: https://dt.ua/LAW/samodiyalne_regulyuvannya_chi_profesiyne_samovyaduvannya.html (дата звернення: 17.06.2018).
16. Суркова Ю. Самоврядні організації як модель державно-суспільного партнерства на будівельному ринку України. *Вісник КНЕУ*. 2009. №1. С. 25–35.
17. Тихомиров Ю. А. Право и саморегулирование. *Журнал Российского права*. 2005. № 9. С. 86–96.
18. Філатова Н. Ю. Саморегулювні організації як суб'єкти цивільного права: монографія. Харків: Право, 2016. 240 с.
19. Black, J. Constitutionalising Self-Regulation. *Modern Law Review*. 1996. Vol. 59. С. 24–55. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1111/j.1468-2230.1996.tb02064.x> (дата звернення: 17.06.2018).

Medvedchuk O. V. Essence and Typology of Self-regulation.

The paper considers the main approaches to the essence and typology of the self-regulation of entrepreneurial and professional activity. It has been found that in the present-day Ukraine a national model of self-regulation is being formed based on the modern world models which include delegated, voluntary, and mixed self-regulation. A new decomposition of general approaches to

self-regulation development has been proposed by way of dividing it into spontaneous and controlled self-regulation, depending on a degree of state interference. It has been recommended not to limit the right of self-regulated organizations to choose their own organizational and legal form, and not to establish a single model of self-regulation for all markets. A necessity is felt for conducting further theoretical and methodological investigation of interrelation between state regulation and self-regulation of entrepreneurial and professional activities.

Ключові слова: self-regulation, self-regulated organizations, entrepreneurial activity, professional activity, spontaneous self-regulation, controlled self-regulation.

Надійшла до редколегії 17.06.2018 р.

